

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ПРОВАЙДИНГУ ІННОВАЦІЙ

Протягом останнього періоду в Україні спостерігається відтік кваліфікованих наукових та технічних кадрів, занепад багатьох наукових шкіл, стрімка деградація матеріально-технічної бази та науково-технологічних досліджень. Існує великий розрив між одержанням результатів НДДКР і їхньою комерціалізацією. Згідно з офіційними даними в Україні менше 5 % результатів НДДКР використовуються в промисловому виробництві, тоді як у США й Великобританії – 70 % [1]. В умовах глобалізації досвід розвинених країн демонструє, що запорукою успіху є наявність розвинутої інноваційної інфраструктури та ефективний провайдинг інновацій.

Однією за найпотужніших систем інноваційного провайдингу в світі є система Сполучених Штатів Америки. Щорічно протягом 2001-2004 рр. її сукупний дохід перевищував 100 млрд. доларів. У загальному обсязі витрат на науку 30 країн – членів Організації економічного співтовариства і розвитку (ОЕСР) 44% належить США. Прийняття у 1986 р. Федерального акту трансферу технологій, який визначив, що трансфер технологій є обов'язковим для всіх учених та інженерів у федеральних дослідницьких центрах, стало найвагомим фактором інноваційного розвитку в США. Закон Бея та Доуля, прийнятий у 1980 створив єдину патентну політику для багатьох федеральних агенств, які фінансують дослідження [1]. Натомість в Україні у 2004 році був уведений мораторій на створення нових технопарків, а також скасовані державні пільги, й діяльність технопарків практично припинилася. Цим рішенням фактично ліквідований найбільш швидкий й ефективний шлях розробки й впровадження досягнень науки у виробництво, що призвело до зниження загальної кількості зареєстрованих проектів технологічних парків: у 2009 році їхня кількість становила лише 17, тоді як у 2004 році – 63 [2].

У 1979 році Міністерство економіки Нідерландів ввело схему субсидування для підтримки «інноваційноорієнтованих науково-дослідних програм». Цей механізм був створений з метою направити результати фундаментальних досліджень, отриманих в науково-дослідних інститутах та університетах, на задоволення стратегічних проблем бізнес-сектору. Застосування такого механізму в Україні могло б зняти чимало протиріч і ліквідувати безліч бар'єрів взаємодії між промисловістю та науково-дослідними інститутами та університетами[3].

Законодавством не врегульовано питання щодо запобігання поданню заявок на винаходи в зарубіжні країни без попереднього подання заявок в Україні, що, зокрема, призводить до неконтрольованого відтоку нових технологій за кордон. Кримінальним кодексом України не визначено відповідальності за вчинення зазначених дій, хоча така відповідальність передбачена, зокрема, законодавством США, Великобританії, Росії.

У країнах ЄС лідерами з витрат на інновації є Швеція, Данія, Фінляндія, Німеччина, Франція і Нідерланди, де рівень цих витрат становить 3.8–7 % від загального обсягу виробництва і продажу продукції [3].

Протягом останніх 20 років витрати на дослідження і розвиток у США становлять близько 2,5% ВВП. В країнах ЄС прийнятою нормою фінансування науки є 3%, в той час як в Україні щорічний розмір бюджетних видатків на науку складає 0,3-0,5% ВВП, а сумарно усіх джерел – 1,2%. З метою стимулювання інноваційного підприємництва у США досить успішно використовується податковий кредит, який складає 20% від суми приросту витрат на НДДКР у порівнянні з середнім значенням за останні три роки [1]. Досвід США доводить, що, використовуючи механізм податкового кредиту, держава виступає у ролі стратегічного інвестора і заохочує інноваційну активність підприємства.

Проаналізувавши досвід США запропоновано такі варіанти покращення системи провайдингу інновацій, як: перегляд підходів до програмно-цільового планування та фінансування інноваційного процесу; створення механізмів державного стимулювання інноваційної активності підприємств, а також здійснення інноваційного тиску на суб'єкти господарювання через введення санкцій на випуск застарілої продукції та використання неефективних ресурсо- й енергоємних та екологічно небезпечних технологій;

Процес трансферу технологій неможливий без створення трансферних мереж. Саме завдяки трансферним мережам відбувається купівля/продаж інноваційних технологій, тому вони відіграють важливу роль у життєвому циклі інновацій. У світі існують такі основні мережі трансферу як:

- Enterprise Europe Network (EEN) – робота цієї мережі ґрунтується на використанні адаптованих методологій Європейської мережі Інноваційних Релей-Центрів (ІРЦ) (Innovation Relay Centre network – IRC), що дає змогу здійснити обмін інформацією про технології з усіма європейськими інноваційними центрами. EEN складається із 250 Релей-Центрів, перші з яких були створені у 1995 р. за підтримки Європейської Комісії;

- Innovation Relay Centers (IRC) – діяла з 1995 до 2008 р. й об'єднувала більше 70 регіональних консорціумів з 33 країн, що відбирались Європейською комісією на конкурсній основі [4].

В Україні існують такі трансферні мережі як:

- Українська мережа трансферу технологій (Ukrainian Technology Transfer Network – UTTN) – є складовою частиною інноваційної інфраструктури, яка сприяє комерціалізації науково-технічного потенціалу. Мережа розміщує в своїх публічних базах як пропозиції, так і запити на технології.

- Національна мережа трансферу технологій (National Technology Transfer Network – NTTN) будується відповідно до методології та моделі Європейської мережі Інноваційних Релей-Центрів, Російської мережі трансферу технологій та Української мережі трансферу технологій. Відповідно Національна мережа надає такі послуги, як: експертиза інноваційних проектів; технологічний аудит та аудит інтелектуальної власності; консультації по трансферу та комерціалізації технологій; пошук та залучення інвестицій.

Основними характерними рисами іноземних трансферних мереж є те, що вони мають прямий вихід на закордонні платформи, можуть напряму співпрацювати з різними країнами світу, в той час коли наші мережі можуть здійснювати вихід на світовий ринок лише через російську трансферну мережу RTTN, причому до обмеженої кількості технологічних профілів та з меншими повноваженнями. Також можна відмітити що світові мережі є інтегровані між собою натомість наші мережі працюють паралельно, що створює перешкоди на шляху вільного та швидкого доступу до всіх наявних профілів для потенційного покупця та продавця [4].

Аналіз закордонного досвіду продемонстрував можливість запозичення для України таких напрямків розвитку провайдингу інновацій:

- вдосконалення нормативно-правової бази захисту інтелектуальної власності;
- покращення фінансування інноваційного розвитку;
- проведення цілеспрямованої підготовки кадрів високої кваліфікації для високотехнологічних галузей, а також менеджерів інноваційної діяльності;
- упорядкування роботи технопарків, створення сучасних наукових лабораторій при корпораціях, новітньої інфраструктури і інформаційних банків технологій, спеціальних інноваційних фондів з залученням інституціональних інвесторів, комерційних банків;
- удосконалення системи управління інноваційними проектами і програмами;
- покращення організаційно-фінансової інфраструктури інноваційної діяльності;
- підвищення інноваційної культури суспільства;
- широке застосування в усіх галузях економіки і сферах суспільного життя інформаційно-комунікаційних технологій;
- формування загальнодержавної системи автоматизованого пошуку, збору, накопичення, аналітичної обробки, систематизації, інформації в сфері науково-технологічного та інноваційного розвитку, єдиної системи обліку електронних інформаційних ресурсів держави.

Отже, закордонний досвід свідчить, що ключовим елементом успіху діяльності із провайдингу інноваційних технологій є сильна державна політика, фінансова та законодавча підтримка.

1. Витвицька О.Д. Роль комерціалізації інноваційної діяльності продукції у забезпеченні розвитку економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/Agroin/2010_10-12/VITVITSKA.pdf 2. Прантеко Г. Комерціалізація технологій у сучасних умовах в Україні // Журнал „Схід”. – 200. - №5 (89) 3. Коммерциализация результатов научно,технической деятельности: европейский опыт, возможные уроки для России. М.: ЦИПРАН РАН, 2006. – 264 с. 4. Козаченко В.Я., Георгіаді Н.Г. Сучасний стан мереж трансферу технологій за кордоном та проблеми їх розвитку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Management/2010_691/26.pdf